

Ψυχανάλυση και τέχνη

Αίθουσα εκδηλώσεων
του Γαλλικού Ινστιτούτου,
Φιλοποίμενος 54, Πάτρα

ΓΑΛΛΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΑΤΡΑΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
OPPORTUNA

Διαλέξεις

Πρόγραμμα

1^η διάλεξη. 27 Νοεμβρίου 2014

Το ποίημα *Autre éventail* του Μαλλαρμέ
Σταμάτης Ν. Φιλιππίδης

2^η διάλεξη. 12 Μαρτίου 2015

Γιούκιο Μισίμα, *Μαρκησία ντε Σαντ:*
Τι θέλει η γυναίκα;
Νίκος Παπαχριστόπουλος

3^η διάλεξη. 7 Μαΐου 2015

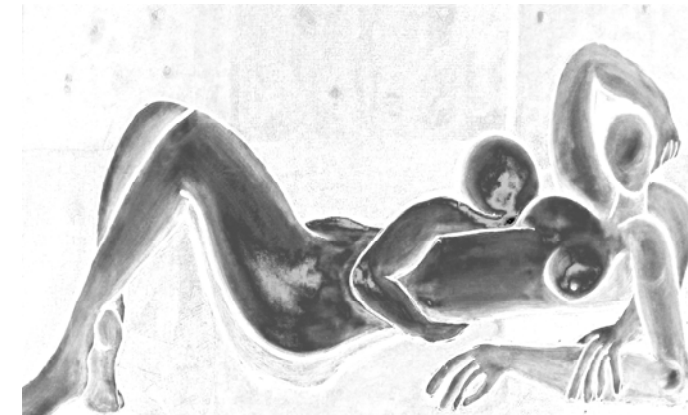
Εντγκαρ Πόε, *Ο μαύρος γάτος:*
Το ανοίκειο
Νίκος Παπαχριστόπουλος

Ωρα έναρξης: 20:00

Το Γαλλικό Ινστιτούτο και το Κέντρο
Ψυχικής Υγείας OPPORTUNA
διοργανώνουν σειρά διαλέξεων,
από τον Νοέμβριο του 2014 έως τον
Μάιο του 2015, με αντικείμενο
την λακανική ψυχανάλυση και
την ερμηνεία της τέχνης.
Επιμελείται και συντονίζει
ο ψυχολόγος-ψυχαναλυτής και
πανεπιστημιακός
Νίκος Παπαχριστόπουλος.

INSTITUT
FRANÇAIS
GRÈCE

ΚΕΝΤΡΟ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
OPPORTUNA

Ο γάλλος συμβολιστής ποιητής Στεφάν Μαλλαρμέ (Stéphane Mallarmé, 1842-1898) είναι ο πλέον δυσνόητος ποιητής του 19ου αιώνα και πιθανώς και του 20ού. Εφαρμόζοντας μια οιονεί ιδιωτική χρήση της γλώσσας, και με ένα περιορισμένο και κλειστό κόσμο λέξεων-συμβόλων, δημιούργησε μια ποίηση, η οποία έως τώρα προκαλεί ένα ανάμεικτο συναίσθημα στους αναγνώστες: ένα συναίσθημα αισθητικής απόλαυσης που είναι αποτέλεσμα της μελωδικής γλωσσικής διάρθρωσης, και ταυτόχρονα μια αίσθηση απογοήτευσης που είναι αποτέλεσμα της συχνής αδυναμίας ή της δυσκολίας να κατανοήσει τι ακριβώς εννοεί ο ποιητής. Πρέπει όμως να επισημανθεί εδώ ότι η σχεδόν μαγική επίδραση που έχει στον αναγνώστη η ποίηση του Μαλλαρμέ, είναι το συνδυαστικό αποτέλεσμα της μελωδικότητας και της σχετικής ακατανοησίας. Το «εύκολο» αυτό ποίημα για τη βεντάλια της κόρης του Ζενεβιέβ διατηρεί σε μεγάλο βαθμό την ελλειπτική — και κάποτε ερμητική — μαλλαρμείκη ποιητική γλώσσα.

«Autre éventail»

de Mademoiselle Mallarmé

O rêveuse, pour que je plonge
Au pur délice sans chemin,
Sache, par un subtil mensonge,
Garder mon aile dans ta main.

Une fraîcheur de crépuscule
Te vient à chaque battement
Dont le coup prisonnier recule
L'horizon délicatement.

Vertige! voici que frissonne
L'espace comme un grand baiser
Qui, fou de naïtre pour personne,
Ne peut jaillir ni s'apaiser.

Sens-tu le paradis farouche
Ainsi qu'un rire enseveli
Se couler du coin de ta bouche
Au fond de l'unanime pli!

Le sceptre des rivages roses
Stagnants sur les soirs d'or, ce l'est,
Ce blanc vol fermé que tu poses
Contre le feu d'un bracelet.

Ω ονειροπόλα, αν θέλεις να βουτήξω στην καθαρή απόλαυση που δεν έχει συγκεκριμένη διαδρομή, γνώριζε, με ένα λεπτό ψέμα, πώς να κρατήσεις τη φτερούγα μου μέσα στο χέρι σου. Μια δροσιά λυκόφωτος σου έρχεται με κάθε χτύπημα [της βεντάλιας] — χτύπημα που η αιχμάλωτη κίνησή του κάνει τον ορίζοντα να υποχωρεί διακριτικά. Ίλιγγος! ιδού πώς ο κενός χώρος ριγεί σαν ένα μεγάλο φιλή ένα τρελό φιλή που, επειδή έχει δεν έχει γεννηθεί για κανένα πρόσωπο, δεν μπορεί ούτε να αναβλύσει ούτε να συγκρατηθεί. Νιώθεις το ντροπαλό παράδεισο; — σαν ένα θαμμένο γέλιο, να κυλάει από τη γωνιά του στόματός σου, στο βάθος της ομόφωνης πτυχής! Το σκήπτρο των ρόδινων ακρογιαλιών, που λιμνάζουν επάνω στις χρυσές νυχτιές, αυτό είναι το κλειστό λευκό πέταγμα που το αποθέτεις ενάντια στη φωτιά ενός βραχιολιού.

«Βεντάλιας μίλημα»

Ονειροπόλα, για να βυθιστώ
Μες στην αγνή κι αδιέξοδη ηδονή,
Μ' ένα λεπτό ψέμα ας κρατήσεις
Στα δάχτυλά σου το φτερό μου.

Δροσερή πνοή του δειλινού
Σε κάθε τίναγμα σε φτάνει,
Τίναγμα αιχμάλωτο, που απομακρύνει
Τον ορίζοντα πέρα, τρυφερά.

Ίλιγγος! Κοίταξε πώς τρέμει
Σαν ένα μέγα φιλή ο χώρος
Που, τρελό (καθώς γεννιέται για κανέναν)
Δεν κορυφώνεται, ούτε παύει.

Νιώθεις τον άγριο παράδεισο
Του γέλιου σου που ολοένα κρύβεις,
Καθώς από τα χείλη σου γλιστρά
Στα βάθη της συνένοχης πτυχής μου;

Σκήπτρο των ρόδινων νερών
Που λιμνάζουν στο χρυσό το βράδυ,
Ένα άσπρο κλειστό πέταγμα περνά
Πάνω απ' την αστραπή του βραχιολιού σου.

Μετάφραση Στ. Αλεξίου

Το Εντευκτήριον: Μεταφράσεις, Αθήνα 2004, σ. 45-46

Ο Σ.Ν. Φιλιππίδης είναι ομότιμος καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Πήρε πτυχίο από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και έλαβε διδακτορικό δίπλωμα στο Τμήμα Κλασικών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας στο Irvine. Τελευταία του επιστημονικά συγγράμματα: Ο Καζαντζάκης στον 21ο αιώνα (2010), Αμφισημίες (2005), Τόποι (1997).